

Om öppenhet, misstänksamhet och avståndstagande

Erik Sandewall

Ett öppet sinnelag är en viktig och positiv egenskap. Det innefattar förmågan att ta till sig nya kunskaper, nya intryck och nya värderingar, och samtidigt en förmåga till kritisk granskning av allt detta nya. För liberalismen i allmänhet, och paroliberalismen i synnerhet framstår öppenhet som en grundläggande riktlinje och värdering.

Sådan öppenhet är i princip motsatsen till en avståndstagande attityd där man redan från början har bestämt sig för att en viss kunskapskälla eller åsiktsriktning inte är värd att lyssna på. Avståndstagande är väl ofta ett resultat av nedvärdering, men det kan också kombineras med (eller kamoufleras med) en förklaring att en annan grupp visserligen är lika mycket värd som ens egen, men att den är så helt annorlunda att ömsesidig förståelse är olämplig eller omöjlig.

Men även om öppenhet och avståndstagande egentligen är varandras motsatser kan det finnas situationer där man behöver inta bägge positionerna samtidigt. Förhållningssättet till Sverigedemokraterna kan vara ett gott exempel. I den här artikelserien har jag många gånger försökt främja ett öppet sinnelag gentemot SD:s tankegångar om nationens identitet och om vikten av att känna till dess historia, till exempel. Jag vill inte ta tillbaka något av det jag skrivit tidigare, men i nuläget förefaller det som att en misstänksamhet behövs och att ett avståndstagande ligger nära.

Det som tycks hända är nämligen att Jimmie Åkesson och hans parti försöker bredda sin framtoning åt flera håll samtidigt. Hans present till Annie Lööf när hon avtackades nyligen är ett exempel på ett försök till öppning åt det liberala hållet: Björn Östbrings bok om Nationalstaten vill ju visa på hur liberalism och nationalism (i en positiv bemärkelse) både kan och bör kombineras. Men samtidigt har det kommit allt fler exempel på hur Sverigedemokraterna friar till extrema inriktningar på högerkanten, och på hur detta också kan vara till men för det egna landets intressen och dess säkerhet. En sådan utveckling hos Sverigedemokraterna är oroande på många sätt, och inte minst när man ser liknande tendenser hos högerkrafterna i andra länder och särskilt i USA.

I detta läge kanske man måste fundera igen på det som ofta sades för drygt tio år sedan: diskutera inte med Sverigedemokraterna för det leder bara till att man legitimerar dem. Den ansatsen fungerade inte alls på den tiden, men trots det kanske den måste prövas igen